

หลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาล

Principles of Dharma for the performance of police officers

ร้อยตำรวจตรีประกาศิต ชัยรัตน์^๑

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาล โดยได้ศึกษาจากประวัติการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาลของประเทศไทยและแนวคิด การนำพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับศาสตร์การบริหารงานและปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ปรากฏให้เห็นในวงการปฏิบัติงานของข้าราชการต่างๆ ของประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อจะศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาลไทย ศึกษาหลักพุทธธรรมแล้วนำมาบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาลไทย เพื่อให้ได้รูปแบบในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาลไทยด้วยหลักพุทธธรรม ให้สามารถนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาลอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาการทำงานของตำรวจ ส่งเสริมให้ประชาชนรักและไว้วางใจในการทำงานของตำรวจ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการทำงานร่วมกันภายในหน่วยงาน การร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นำมาซึ่งความมั่นคง ปลอดภัยของประชาชนและประเทศชาติสืบไป โดยการศึกษาลหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาล ได้อาศัยคือแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาลของพระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) และแนวทางในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารงาน

คำสำคัญ: พุทธธรรม, การปฏิบัติหน้าที่, ตำรวจสันติบาล

^๑ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Abstract

The purpose of this article is to study the principles of Buddhism for the CID duties. By studying from the history of duty of the special Branch Police Officers in Thailand and concepts. The integration of Buddhism with the science of administration and performance of police officers. Which appears in the operational circles of various government officials in Thailand. This is to study and analyze the duties of the Thai Special Branch Police. Study Buddhist principles. Then integrated the principles of Buddhism with the duties of the Thai Special Branch Police In order to gain a model in the performance of duties of the Thai Special Branch Police with Buddhism. To be able to apply the principles of Buddhism to perform the duties of the special Branch Police work development encourage people to love and trust in the work of the police. Including increasing the potential for collaboration within the department working together to achieve the goals bring stability safety of citizens and the nation by studying the principles of Buddhism for the police officers' duty can live is an idea about the duties of the special Branch of Purachai Piumsomboon and the national police agency. The concepts of the dhamma principles of Phra Brahakhunaporn (Por Piyutto) and the guidelines for the application of the Buddhist principles in administration or to perform the work of the government officials.

Key words: Buddhadhamma, Performance, Police

บทนำ

ความมั่นคงของประเทศชาติและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เป็นผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและเป็นเป้าหมายสูงสุดของรัฐทุกยุคทุกสมัย การที่ชาติและประชาชนในชาติจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสุขสบายเพราะชาติมีความปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งภายในและภายนอกประเทศ เมื่อชาติปลอดภัยประชาชนจึงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข การจะพัฒนาประเทศเพื่อความสุขของชาติและประชาชนได้อย่างต่อเนื่องและตลอดไปหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การปรับเปลี่ยนแผนการพัฒนาและมาตรการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม

รวมทั้งให้ทันและเข้ากับสภาพการณ์ทางสังคม โดยเฉพาะในปัจจุบันสังคม มีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน ปัญหาอาชญากรรมทุกรูปแบบที่บ่อนทำลายความสงบสุขของประชาชน เป็นปัญหาที่สำคัญที่รัฐกำหนดมาตรการอย่างจริงจังในการป้องกันและปราบปรามอย่างเด็ดขาด โดยทุกหน่วยงานของรัฐจักต้องประสานประโยชน์และร่วมมือกัน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน การที่ตำรวจมีหน้าที่รักษาความสงบสุขและความถูกต้องเป็นธรรมในบ้านเมือง การปฏิบัติหน้าที่ บางที่ต้องใช้ความเมตตา อารี และเสียสละอย่างสูงในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนโดยไม่เลือกปฏิบัติและเป็นการผดุงความถูกต้องเป็นธรรมอยู่เสมอ^๑

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไว้หลายประการ โดยมีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นหัวหน้าส่วนราชการ รับผิดชอบควบคุมราชการประจำในสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เป็นไปตามนโยบายและแนวทางปฏิบัติราชการที่นายกรัฐมนตรีคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติกำหนดไว้รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยมีเป้าประสงค์สูงสุด คือ ความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความสงบสุขของสังคมและชุมชน ตลอดจนประสิทธิภาพสูงสุดในการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นสำคัญ

สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทสำหรับข้าราชการตำรวจไว้ความตอนหนึ่งว่า “การจับผู้ร้ายนั้น ไม่ถือเป็นความชอบเป็นแต่เห็นว่าผู้นั้นได้กระทำการครบถ้วนแก่หน้าที่เท่านั้น แต่จะถือเป็นความชอบ ต่อเมื่อได้ปกครองป้องกันเหตุร้ายให้ชีวิตและทรัพย์สินของข้าแผ่นดินในท้องถิ่นนั้น อยู่เย็นเป็นสุขพอสมควร”

ตำรวจสันติบาลมีหน้าที่ดำเนินการ ควบคุม และบริหารงานการข่าวกรองเกี่ยวกับสถานการณ์บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ งานการรักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ พระราชอาคันตุกะ และบุคคลสำคัญฝ่ายไทยและต่างประเทศ และงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศชาติ เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาล จะต้องปฏิบัติตนตามมาตรฐานคุณธรรม อุดมคติของตำรวจ รวมถึงจรรยาบรรณของตำรวจ เช่น ๑) การรักษาความลับ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ๒) การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความดีความสัตย์นั้น ๓) การอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความดีสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด ๔) การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง และข้าราชการตำรวจพึงยึดถืออุดมคติของตำรวจ ๔ ประการ เป็นแนวทางขึ้นในการประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่เพื่อบรรลุถึงปณิธานของการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ดังนี้ ๑) เคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่ ๒) กรุณาปราณีต่อประชาชน ๓) อดทนต่อความเจ็บใจ ๔) ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก ๕) ไม่มักมากในลาภผล ๖) มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ๗) ดำรงตนในยุติธรรม ๘) กระทำการด้วยปัญญา และ ๙) รักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิต

แต่ที่ผ่านมาจะพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจมักจะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ สังคม และประชาชนอยู่เสมอ จึงควรที่จะมีการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ เกิดคุณประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติ โดยการนำเอาหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ามาเสริมสร้างการปฏิบัติหน้าที่ ดังที่ ธรรม์ธรรม บัวทอง^๔ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตำรวจนครบาลตาม หลักฆราวาสธรรม ๔ กรณีศึกษา สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย

กรุงเทพมหานคร พบว่า ได้ผลดีมีประโยชน์ เหมาะสม ในการนำหลักธรรมมาใช้พัฒนาข้าราชการตำรวจ ทุกระดับชั้น และสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ส่วน ปณพดล บงกชกาญจน์^๕ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมของบุคลากรศูนย์ซ่อมอากาศยาน กองการบินทหารเรือ กองเรือยุทธการ” พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมสามารถสร้างจิตสำนึกโดยให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ส่งเสริมให้มีการเคารพซึ่งกันและกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีการอบรมวินัยแก่ผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมอ สร้างความร่วมมือในการช่วยเหลือผู้ที่มีความเดือดร้อน หากมีข้อผิดพลาดในการทำงาน ควรแนะนำผู้กระทำความผิดให้ปรับปรุงในสิ่งที่ถูกต้อง มากกว่าการว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจาที่สุภาพ และเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานตลอดถึงการสร้างจิตสำนึกในการทำงานร่วมกันที่ถือว่าเป็นผลงานของทุกคน การสร้างจิตสำนึกในการแบ่งปันและรู้จักการเสียสละให้แก่ผู้อื่น ส่งเสริมการปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบวินัยอยู่เสมอ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะอยู่เสมอ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และรับฟังการแสดงความคิดเห็นของทุกคน ซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^๖ ได้กล่าวไว้ว่าหลักการอยู่ร่วมกันที่เรียกว่า สาราณียธรรม ๖ ประการ (ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน) คือ ประกอบด้วย ๑) เมตตาทายกรรม หมายถึง การทำต่อกันด้วยเมตตา ๒) เมตตาจาริกรรม หมายถึง การพูดกันด้วยเมตตา ๓) เมตตาโมกรรม หมายถึง การคิดต่อกันด้วยเมตตา ๔) สาธารณโภคี หมายถึง การแบ่งปันสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม ๕) ลีลสามัญญตา หมายถึง

การมีความประพฤติเสมอภาคกัน และ ๖) ทิฏฐิสามัญญตา หมายถึง การมีความเสมอภาคกันทางความคิด หลักฆราวาสธรรม ๔ และหลักสาราณียธรรม จึงเป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติ เพื่อทำให้เกิดผลที่ดีแก่ชุมชนและเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาล ทั้งนี้เพื่อจะศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาลไทย ศึกษาหลักพุทธธรรม แล้วนำมาบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาลไทย เพื่อให้ได้รูปแบบในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาลไทยด้วยหลักพุทธธรรม ให้สามารถนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาลอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาการทำงานของตำรวจ ส่งเสริมให้ประชาชนรักและไว้วางใจในการทำงานของตำรวจ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการทำงานร่วมกันภายในหน่วยงาน การร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นำมาซึ่งความมั่นคง ปลอดภัยของประชาชนและประเทศชาติสืบไป

หลักพุทธธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม

๑. ความหมายของหลักพุทธธรรม

ความหมายของคำว่า “พุทธธรรม” หรือ “พระธรรม” คือ ธรรมะของพระพุทธเจ้านั้น มีมากมายถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นนี้เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีทั้งความทุกข์ และ วิธีการดับทุกข์

คำว่า “หลักพุทธธรรม” ในที่นี้หมายถึง หลักธรรม คำสอน ที่เชื่อกันว่า เป็นผลแห่งการค้นคว้า

เป็นภูมิรัฐ ภูมิปัญญา ของพระพุทธองค์ ที่ถูกถ่ายทอดสืบ ต่อมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๒๕๕๐ ปี แล้ว และได้ชื่อว่าเป็น ภูมิปัญญาโลก เป็นภูมิปัญญาของมนุษยชาติ เป็นมรดกโลก ที่หาค่ามิได้^๑

ธรรม ที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบนั้น คำว่า “ค้นพบ” ย่อมหมายถึง “ธรรม” เป็นสิ่งที่มีอยู่เดิม มีมาก่อน ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมพระพุทธองค์ แต่เป็น ธรรมชาติที่เกิดขึ้นก่อนที่พระพุทธองค์จะตรัสรู้ อาจพอ กล่าวได้ว่า การเรียนรู้ ธรรม ก็คือการรับรู้ธรรมดาโลก เรียนรู้สิ่งที่เป็นปกติที่มีบ่อเกิดที่มาจากอย่างไร และไป อย่างไร เพราะหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธ เจ้าที่ได้ตรัสสอนไว้ว่าสองพันปีที่ผ่านมา นั้น เป็น “สังฆธรรม” เพราะ “คนเราจะล่วงพ้นความทุกข์ได้ เพราะความเพียรในการทำความดี” ผู้ใส่ใจในธรรม เท่านั้น ถึงจะรู้ถึงแท้^๒

ส่วนความหมายของพุทธธรรมในแง่ความ คิดของนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาจากหนังสือพิมพ์ มติชนรายวัน จากหัวข้อ พุทธธรรม : คู่มือมนุษย์ ศตวรรษที่ ๒๑ ดังนี้^๓

“พุทธธรรม เป็นคำอธิบายคำสอนของ พุทธศาสนาที่สมบูรณ์ที่สุดในโลก และเป็นวิชาการที่ สุด ในบรรดางานเขียนทางพระพุทธศาสนาในเมืองไทยใน ปัจจุบันนี้...”

“พุทธธรรมนั้น เป็นการรวบรวมคำสอน ของพระพุทธศาสนาให้เป็นระบบอย่าง ที่คนในปัจจุบัน เข้าใจได้ง่าย...เป็นหนังสือที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ ของคนไทยทีเดียว ในพระพุทธศาสนาด้วยทั้งหมด และทั้งโลกด้วยหนังสือพุทธธรรมควรจะได้ Nobel Prize...”

“พุทธธรรม เป็นหนังสือเล่มเดียวที่แสดง ถึงหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้อย่างลุ่มลึก เป็นระบบและรอบด้านที่สุดเท่าที่เคยมีในภาษาไทย”

๒. หลักการของพุทธธรรม

พุทธธรรมมีหลักการว่าไม่ว่าพระพุทธเจ้า จะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตามความจริงก็ดำรงอยู่ตามธรรมดา ของมันอย่าง เป็นกลางๆ พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้คือ ค้นพบความจริงนั้นแล้วนำมาเปิดเผยไว้ สารของ ความจริงนี้ก็คือ (ความเป็นไปตาม) ธรรมดาแห่งเหตุ บัจจัย หรือกระบวนการแห่งเหตุปัจจัย ผู้ที่มองสิ่ง ทั้งหลายตามที่มันเป็น ไม่ใช่มองตามที่ตนอยากหรือไม่ อยากให้มันเป็น จึงจะเข้าใจความจริงที่เป็นกลางนี้ได้ เมื่อเข้าใจธรรมที่เป็นกลางนี้แล้ว ก็ย่อมมองเห็นความ จริงอย่างกว้างๆ ครอบคลุมทั่วไปทั้งหมด มีทัศนคติ กว้าง หลุดพ้นเป็นอิสระอย่างแท้จริง โดยหลุดพ้นทั้งทาง จิต คือจิตหลุดพ้นจากสิ่งบีบคั้นครอบงำที่เรียกว่ากิเลส และความทุกข์ กลายเป็นจิตที่ปลอดโปร่ง เบิกบาน เป็นสุข และด้านปัญญา คือ หลุดพ้นด้วยรู้เท่าทัน ธรรมดา แล้วมองเห็นตัวความจริงที่ล้วนๆ บริสุทธิ์ ไม่มีกิเลสเคลือบแคลงหรือทำให้เอนเอียงและรู้ชัดแจ้ง ที่ความจริงโดยตรง ไม่ต้องรู้ผ่านใครๆ หรือรู้ตามที่ใคร บอกอีกต่อไป^๔

๓. ลักษณะสำคัญของหลักพุทธธรรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)^๕

ได้กล่าวถึงลักษณะของพุทธธรรม สรุปได้ดังนี้

๑) คำสอนเป็นกลาง ปฏิบัติสายกลาง หรือลักษณะที่เป็นสายกลาง ไม่สุดโต่งในทางความคิด หรือสุดโต่งในทางปฏิบัติตน เห็นความสำคัญทางด้าน จิตใจ และทางด้านร่างกายซึ่งสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ ได้ จึงวางข้อปฏิบัติที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า

ทางสายกลางหรือ ข้อปฏิบัติที่เป็นสายกลาง (มรรคมีองค์ ๘) คือความพอดีและทักษะเกี่ยวกับ สังฆธรรม ก็เป็นกลาง ความจริงที่เป็นกลาง ตามเหตุปัจจัยไม่ขึ้นกับใคร (เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท)

๒) พุทธธรรมมีหลักการเป็นสากล หรือ สอนหลักความจริงที่เป็นสากล ความจริงเป็นสิ่งที่มียู่ตามธรรมชาติ คือธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายเป็นเช่นนั้นเอง เรียกว่าเป็นกฎธรรมชาติ ในทางปฏิบัติสอนให้คนมีเมตตากรุณาอย่างเป็นสากล ชาวพุทธต้องมีความเมตตา กรุณาต่อสรรพสัตว์ทั่วกันหมดไม่เลือกพวกเขาพวกใคร

๓) พุทธธรรมให้ความสำคัญของสาระ (ธรรม) และรูปแบบ (วินัย) ธรรมวินัยจึงเป็นชื่อหนึ่งของพุทธศาสนา ต้องมีทั้งสองอย่าง ธรรมเป็นหลักความจริงซึ่งมีอยู่แล้วตามธรรมชาติของมัน และเป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาปฏิบัติสามารถเข้าถึงได้ ส่วนวินัย เป็นกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ กติกา หรือข้อบัญญัติที่กำหนดขึ้นเพื่อให้คนในสังฆมประพฤติปฏิบัติ เพื่อความเจริญ และความสงบสุข วินัยเปรียบได้กับศีล เช่น ศีล ๕ เป็นต้น

๔) พุทธธรรมสอนหลักกรรม พระพุทธศาสนายึดเอาการกระทำหรือความประพฤติเป็นเครื่องจำแนกคนไม่แบ่งแยกด้วยชาติกำเนิด ผิวพรรณ เน้นการรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ไม่ชดทอนสิ่งภายนอก มีการสำรวจตนเองเป็นเบื้องต้นก่อน นอกจากนี้สอนหลักกรรมให้รู้จักพึ่งตนเอง ไม่ฝากไว้กับโชคชะตา กรรมสอนคู่กับความเพียร ความสำเร็จเกิดขึ้นได้ จากความเพียร และจากการกระทำตามทางของเหตุและผล

๕) สอนให้มองความจริงโดยแยกแยะ จำแนกครบทุกด้านทุกมุม ตัวอย่างเช่น มีผู้ถามเรื่อง การพูดว่าสิ่งใดควรพูด สิ่งใดไม่ควรพูด พระพุทธองค์ตรัสแยกแยะให้ฟังว่า “วาจาใดไม่จริง ไม่เป็นประโยชน์

ไม่ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส วาจาใดเป็นคำจริง ไม่เป็นประโยชน์ ไม่ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส วาจาใดเป็นคำจริง เป็นประโยชน์ ไม่ถูกใจผู้ฟัง พระองค์เลือกกาลที่จะตรัส วาจาใดไม่จริง ไม่เป็นประโยชน์ ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส วาจาใดเป็นคำจริง ไม่เป็นประโยชน์ ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส และ วาจาใดเป็นคำจริง เป็นประโยชน์ ถูกใจผู้ฟัง พระองค์เลือกกาลที่จะตรัส” ลักษณะท่าทีของการสนองตอบหรือปฏิกริยาต่อสิ่งทั้งหลายแบบชาวพุทธ ต้องมองอย่างไรวิเคราะห์แยกแยะ จำแนก แจกแจง ครบทุกด้าน

๖) หลักการสำคัญของพุทธศาสนาคือ มุ่งอิสรภาพ ดังพุทธพจน์ว่า “มหาสมุทรแม้จะกว้างใหญ่เพียงใดก็ตาม แต่น้ำในมหาสมุทรที่มากมายนั้นมีรสเดียวคือรสเค็มจืด ธรรมวินัยของพระองค์ที่สอนไว้มากมาย ทั้งหมดก็มีรสเดียว คือวิมุติรส ได้แก่ความหลุดพ้นจากทุกข์และปวงกิเลส ฉะนั้น”

๗) เป็นศาสนาแห่งปัญญา ดังพุทธพจน์ว่า “ธรรมทั้งหลายทั้งปวงมีปัญญาเป็นยอดยิ่ง” หลักปัญญาสำคัญ เพราะปัญญาเป็นตัวตัดสินในการเข้าถึงจุดหมายของพระพุทธศาสนา โดยให้ความสำคัญแก่ ศรัทธา ศีล สมาธิ ว่าเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้เพื่อเข้าถึงจุดหมาย โดยมีปัญญาเป็นตัวตัดสินสูงสุด นั่นคือ ศรัทธา ก็ขาดปัญญาไม่ได้ ศีล ก็เพื่อประคับประคองจนเกิดปัญญา สมาธิ ก็ต้องนำไปสู่ปัญญา มิฉะนั้นจะหลงผิด หลงทาง ปัญญา จึงเป็นคุณธรรมสำคัญ เป็นเอก ปัญญาในขั้นสูงสุดคือปัญญาในขั้นที่รู้เท่าทันสังขารธรรม เรียกว่า วิปัสสนาปัญญา

๘) สอนหลักอนัตตา พระพุทธศาสนาประกาศหลักสำคัญเกี่ยวกับความจริงของสิ่งทั้งหลายหรือของสภาวธรรมต่างๆ คือ หลักอนัตตา เป็นหลักใหม่ที่โลกไม่เคยค้นพบมาก่อน ความยึดติดในอัตตาหรือ

ตัวตนเป็นสิ่งฝังลึกแน่นในจิตใจมนุษย์ แต่แท้จริงผู้มีปัญญาเห็นว่าสิ่งทั้งหลายที่ดำรงอยู่เป็นไปตามธรรมชาติของมันไม่มีใครเป็นเจ้าของ ไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามใจปรารถนาได้เลย

๙) การมีทัศนคติที่มองสิ่งทั้งหลายตามความสัมพันธ์แห่งเหตุและปัจจัย เชื่อมโยงกัน อิงอาศัยกันเป็นไปตามธรรมชาติแห่งเหตุปัจจัยนั่นเอง

๑๐) ยืนยันในศักยภาพสูงสุดของมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์ประเสริฐด้วยการฝึกฝนพัฒนา เมื่อพัฒนาแล้วก็เป็นผู้ประเสริฐสุด ดังพุทธพจน์ว่า ผู้ที่ฝึกแล้วเป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่มนุษย์ (ทนุโต สกฺขฺโง มนุสฺเสสุ) และเมื่อฝึกดีแล้วมนุษย์ก็จะประเสริฐกว่าเทพทั้งหลาย พระพุทธองค์ฝึกพระองค์ดีแล้ว แม้เทพทั้งหลายก็น้อมนมัสการ

๑๑) เป็นศาสนาแห่งการศึกษา นำเอาการศึกษาเข้ามาเป็นสาระสำคัญ เป็นเนื้อแท้ของการดำเนินชีวิต หลักปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนาเรียกว่า มรรค หมายถึงทางดำเนินชีวิต ดังนั้นวิถีชีวิตของชาวพุทธ คือ การดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ ๘ เรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา หรือไตรสิกขา ในที่สุดจะบรรลุจุดหมายแห่งชีวิตที่ดีงาม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ให้ความสำคัญทั้งแก่ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในได้แก่ โยนิโสมนสิการ คือ การคิดใคร่ครวญในธรรมโดยแยบคาย ลึกซึ้งอย่างผู้มีปัญญา คือ รู้จักคิด คิดเป็น ปัจจัยภายนอกได้แก่ กัลยาณมิตรที่ดี มีครูอาจารย์ที่ดี มีพ่อแม่ที่ดี ให้ความรู้ที่ถูกต้อง เป็นตัวอย่างที่ดี มีแหล่งความรู้ มีสื่อมวลชนที่ให้อิสระปัญญา

๑๒) สอนให้ตื่นตัวด้วยความไม่ประมาท พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำ อับปรมาทธรรม หรือ ความไม่ประมาท ถึงกับตรัสเป็นปัจฉิมวาจา คือพระดำรัสสุดท้าย

ก่อนจะปรินิพพาน ว่า “สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด”

๑๓) สอนให้เห็นทุกข์ แต่เป็นสุข นั่นคือพระพุทธศาสนาสอนให้มองเห็นความทุกข์ แต่ให้ปฏิบัติด้วยความสุข (ทุกข์ สอนไว้เป็นหลัก ไตรสิกขา คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และ ทุกข์ ในหลักอริยสัจ ๔ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) เมื่อความทุกข์มีอยู่จริง พระพุทธศาสนาก็สอนให้เผชิญหน้าความทุกข์นั้นไม่เลียงหนี แต่ให้มองดูทุกข์นั้นด้วยความรู้เท่าทัน จึงทำให้มีจิตใจปลอดโปร่ง เป็นอิสระ มีปัญญา ไม่ถูกทุกข์บีบคั้น

๑๔) มุ่งประโยชน์ สุข เพื่อมวลชน พระพุทธเจ้าทรงตรัสหลักนี้เสมอ เมื่อเริ่มประกาศพระศาสนาทรงตรัสแก่ภิกษุว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนทั้งหลาย เพื่อความสุขแก่ชนทั้งหลาย เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก” ดังนั้นการดำเนินชีวิตของชาวพุทธทั้งหลายจึงควรดำเนินตามพระดำรัสนี้คือ การทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและแก่สังคม เมื่อทำความเข้าใจหลักพุทธธรรมที่สำคัญดังกล่าวแล้ว จะทำให้สามารถเข้าใจแนวทางการดำเนินชีวิตตามแบบวิถีพุทธได้กระจ่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ลักษณะสำคัญอีกประการ คือ ในพระพุทธศาสนามีสิ่งสำคัญคือ “ข้อปฏิบัติ” อันเป็นทางสายกลางหรืออริยมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งผู้ใดได้ปฏิบัติตามแล้วก็สามารถบรรลุเป็นพระอรหันต์ตั้งแต่เป็นพระโสดาบันจนถึงเป็นพระอรหันต์หมดกิเลสข้านิพพานได้ บุคคล ๔ คู่ ๘ จำพวกนี้ทำให้พุทธศาสนาต่างจากศาสนาอื่นอย่างชัดเจน โดยจะเห็นได้จากในมหาปรินิพพานสูตร ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสแก่สุภาทปริพาชก ดังนี้

การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาล

ก่อนที่กองตำรวจสันติบาลจะได้กำเนิดขึ้น ในกรมตำรวจนั้นได้มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกาศเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๓ ว่า “โดยมีพระราชประสงค์จะให้ราชการในกรมตำรวจภูธร ดำเนินเจริญยิ่งขึ้น เป็นการสมควรที่จะจัดให้มีเจ้าหน้าที่ ซึ่งรอบรู้ในวิชาการบางอย่างเป็นพิเศษขึ้นไว้ เพื่อประโยชน์แก่การสืบสวนและปราบปรามผู้กระทำความผิด” จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมขึ้นกรมหนึ่งในกรมตำรวจภูธรชื่อ “กรมตำรวจภูบาล” มีเจ้ากรมเป็นหัวหน้ารับผิดชอบและให้กรมมีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจภูธรด้วยในการปฏิบัติราชการให้เจ้าหน้าที่ในกรมนี้มีอำนาจตามกฎหมายเสมือนเสมอกัน และให้เจ้ากรมมีอำนาจออกหมายจับหมายค้นบ้านเรือนหมายเรียก พยานได้ตามกฎหมายทั้งในและนอกเขตกรุงเทพมหานคร

ในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๗๕ รัฐบาลของคณะราษฎรได้ตั้ง กองตำรวจพิเศษขึ้น มีหน้าที่สืบสวน และหาข่าวสารทางการเมือง มีชื่อว่า “กองตำรวจสันติบาล” ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า “SPECIAL BRANCH” ซึ่งมีความหมายตรงตัวว่า เป็นตำรวจสาขาพิเศษต่างหากจากตำรวจทั่วไป ปรากฏบรรพบุรุษของตำรวจสันติบาลก่อนหน้านั้นก็คือ “ตำรวจภูบาล” ในสมัยสมเด็จพระมหากรุณาธิราช

ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๗๕ เป็นต้นมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบงานภายในซึ่งปรากฏในราชกิจจานุเบกษาหลายครั้งหลายครา

จนกระทั่ง ปี พ.ศ.๒๕๕๒ ได้มีระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ โดยให้กองบัญชาตำรวจสันติบาล แบ่งส่วนราชการเป็น ๕ กองบังคับการ และ ๑ กลุ่มงาน ดังนี้

๑. กองบังคับการอำนวยการ
๒. กองบังคับการตำรวจสันติบาล ๑
๓. กองบังคับการตำรวจสันติบาล ๒
๔. กองบังคับการตำรวจสันติบาล ๓
๕. กองบังคับการตำรวจสันติบาล ๔
๖. ศูนย์พัฒนาด้านการข่าว

วิสัยทัศน์กองบัญชาการตำรวจสันติบาล คือ “เป็นเลิศด้านข่าวกรอง ปกป้องสถาบัน” มีพันธกิจ (Mission) ดังนี้

๑. ถวายความปลอดภัยภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะผู้สำเร็จ

๒. ดำเนินการเกี่ยวกับการข่าวกรองบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ

๓. ดำเนินการเกี่ยวกับงานดำเนินกรรมาวิธีข่าวกรองให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นศูนย์กลางในการบูรณาการการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๔. ดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านการรักษาความปลอดภัยของบุคคลสำคัญและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ

๕. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาชาติและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศตามอำนาจหน้าที่

๖. ดำเนินการเกี่ยวกับงานวิชาการ งานมาตรฐานการข่าว และงานฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร ในด้านการข่าวของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๗. ดำเนินการเกี่ยวกับงานสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองบัญชาการตำรวจสันติบาล

เป้าหมายประสงค์หลักขององค์กร

๑. เติบโตทุนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ดำรงรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชาานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์มิให้ผู้ใดล่วงละเมิดได้ รักษาความปลอดภัยอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานสากล

๒. เป็นศูนย์กลางการบูรณาการสร้างความร่วมมือและแนวร่วมกับทุกภาคส่วนด้านความมั่นคงของชาติ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของภัยคุกคาม

๓. เสริมสร้างระบบคุณธรรม ธรรมภิบาล บริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ตามแผนปฏิบัติราชการของกองบังคับการตำรวจสันติบาล

๑. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของชาติและกิจการพิเศษ

๑.๑ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของชาติ

๑) พิทักษ์รักษาเทิดทูนธำรงสถาบันพระมหากษัตริย์และถวายความปลอดภัยองค์พระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์

๒) ต่อต้านข่าวกรองสนับสนุนการรักษาความปลอดภัย

๓) รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ของประเทศปลอดภัยจากการคุกคาม

๑.๒ ยุทธศาสตร์ด้านกิจการพิเศษ

๑) พัฒนาเพิ่มขีดความสามารถป้องกันและปราบปรามการ ล้วงละเมิดสถาบัน พระมหากษัตริย์

๒) เสริมสร้างขีดความสามารถถวายความปลอดภัยพิทักษ์รักษาสถาบัน พระมหากษัตริย์และสนับสนุนโครงการพระราชดำริโดยให้ นายตำรวจเวรประจำ ปก.๓๗ ตรวจ เยี่ยมโครงการพระราชดำริ

๓) สร้างมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญและสถานที่ที่เกี่ยวข้อง กับความมั่นคงเป็นที่ยอมรับของอารยประเทศ

๔) บูรณาการสร้างความร่วมมือและแนวร่วมกับทุกภาคส่วนรวมทั้งประเทศ เพื่อนบ้าน และภูมิภาคเพื่อเพิ่มขีดความสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของภัยคุกคาม

๒. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการที่ดี

๒.๑ ยุทธศาสตร์ด้านการตรวจราชการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

๑) พัฒนาและปรับปรุงแบบตรวจราชการตามความต้องการของสำนักงานเจตารวจ

๒) พัฒนาการตรวจราชการและการรับเรื่องร้องทุกข์ตามตัวชี้วัดที่ ๔.๓

๓) พัฒนามาตรฐานระบบการตรวจสอบ และรายงานผลงานของกองบังคับการตำรวจสันติบาล ให้กองบัญชาการตำรวจสันติบาล รับทราบเป็นที่เชื่อถือทันตามกำหนดเวลา มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

๔) พัฒนาระบบการติดตามการประเมินผลการปฏิบัติงานตามภารกิจทุกด้าน ของกองบังคับการตำรวจสันติบาล

๒.๒ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาตำรวจ และครอบครัว

๑) ด้านสุขภาพร่างกาย ส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจออกกำลังกายทดสอบ สมรรถภาพ และตรวจโรคประจำปี

๒) ด้านความคิด ส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจได้ศึกษาในระดับปริญญาตรี โท เอก และศึกษาในหลักสูตรต่างๆ ตลอดจนพัฒนาให้เป็นผู้บริหารหรือวิทยากรประจำหน่วย

๓) ด้านจิตใจ ส่งเสริมให้ทุกคนมีคุณธรรม และให้ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง

๔) ด้านสวัสดิการที่ดีแก่ข้าราชการตำรวจได้แก่สวัสดิการที่เป็นตัวเงินและ สวัสดิการที่ไม่เป็นตัวเงิน

๒.๓ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาองค์กร - หน่วยงาน ได้แก่ จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อาวุธยุทโธปกรณ์ เครื่องมือสื่อสาร ยานพาหนะ และ เทคโนโลยี สำหรับการปฏิบัติงานของกองบังคับการตำรวจสันติบาล สำหรับบริการวางแผนเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารตามแนวทางพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.๒๕๔๐ ที่กำหนดให้ทุกหน่วยราชการต้องมีช่องทางในการสื่อสารงาน เอกสารอย่างเป็นทางการ เพื่อแจ้งให้ผู้รับบริการอย่างน้อย ๔ ช่องทาง ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานได้ตามระบบมาตรฐานที่ต้องปฏิบัติ จึงกำหนดช่องทางการสื่อสารของกองบังคับการตำรวจสันติบาล ได้แก่ การประชุม หนังสือแจ้งเวียน โทรศัพท์ และ โทรสาร เว็บไซต์ของกองบังคับการตำรวจสันติบาล และติดต่อด้วยตนเอง”

หลักคุณธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาล

จากงานวิจัยของ **ณรงค์ธรรม บัวทอง**^๔ ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตำรวจนครบาลตามหลักท้าวาสธรรม ๔ กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า

๑. ด้านสัจจะ ตรงกับหลักคุณธรรมของตำรวจข้อ (๑) คือการรักษาความลับ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ตรงกับอุดมคติของตำรวจ ในข้อความที่ว่า “เคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่” ดำรงตนในยุติธรรม และรักษาความไม่ ประมาทเสมอชีวิต ตรงกับพันธสัญญาในการปฏิบัติงาน เพื่อบริการให้กับประชาชน อันถือเป็นการให้เสร็จภายในเวลากำหนด เช่นการ ประกันตัวผู้ต้องหา ภายในเวลา ๑ ชั่วโมง การตรวจสอบประวัติผู้สมัครงานหรือเข้าศึกษาต่อ ภายในเวลา ๑๐ วัน ตำรวจสายตรวจต้องรีบเดินทางไประงับเหตุภายในเวลา ๕ นาที

๒. ด้านทมะ ตรงกับหลักคุณธรรมของตำรวจ (๒) คือการรู้จักข่มใจ ฝึกตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความลับ ความดีเท่านั้น ตรงกับอุดมคติของตำรวจในข้อความที่ว่า “ไม่มัก มากในลาภผล” และ “กระทำการด้วยปัญญา” ตรงกับแนวทางการปฏิบัติของสถานีตำรวจนคร บาลนางเลิ้ง คือ ได้จัดให้ข้าราชการตำรวจทุกนายเข้าแถวเคารพธงชาติ มีการไหว้พระสวดมนต์ท่องอุดมคติของตำรวจ และได้จัดให้ผู้บังคับบัญชา ทำการอบรมข้าราชการต่างๆ แก่ ข้าราชการตำรวจก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละวัน

๓. ด้านขันติ ตรงกับหลักคุณธรรมของตำรวจ (๓) คือการอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด ตรงกับอุดมคติของตำรวจใน ข้อความว่า “อดทนต่อความเจ็บใจ” และ “ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก” ตรงกับแนวทางการปฏิบัติของสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้งคือ จัดให้มีการฝึกวิชาพลศึกษา วิชาการทหาร การฝึกยุทธวิธีตำรวจ เล่นกีฬาเป็นประจำ เพื่อให้ข้าราชการตำรวจมีร่างกายแข็งแรง มีจิตใจที่เข้มแข็ง อดทน พร้อมทั้งจะต้องเผชิญกับความยากลำบากได้ทุกสถานการณ์

๔. ด้านจาคะ ตรงกับหลักคุณธรรมของตำรวจ (๔) คือการรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ตรง กับอุดมคติของตำรวจในข้อความว่า “กรุณาปราณีต่อประชาชน” และ “มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็น ประโยชน์ต่อปวงชน” ตรงกับแนวทางการปฏิบัติของสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง คือ จัดระดมกำลังกวาดล้างจับกุมออกตรวจพื้นที่นอกเหนือจากเวลางานในปกติ การจัดให้ข้าราชการตำรวจ และครอบครัวร่วมทำบุญตักบาตร แก่พระสงฆ์ เนื่องในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเทศกาลขึ้นปีใหม่ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น

สรุปผลจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้จากผู้ให้สัมภาษณ์โดยมีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า ได้ผลดีมีประโยชน์ เหมาะสมในการนำหลักธรรม มาใช้พัฒนาข้าราชการตำรวจทุกระดับชั้น และสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม สำหรับปัญหาอุปสรรคอยู่ที่ภาระหน้าที่การทำงานที่ท่ามีมาก จึงทำให้ไม่มีเวลาพอที่จะเข้าทำการฝึกอบรมได้ ประกอบกับข้าราชการตำรวจบางนายขาดความตั้งใจ ที่จะเข้ารับการฝึกอบรม และ

ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

และงานวิจัยของ **ณัฐศักดิ์ แสนสุข** เรื่อง การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตามหลักฆราวาสธรรม ๔ : กรณีศึกษาของบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า

๑. ข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงาน ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X = ๔.๑๙$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงาน ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒. การเปรียบเทียบทัศนคติของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตามหลักฆราวาสธรรม ๔ จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษารายได้สถานภาพ และประสบการณ์ทำงาน พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีผลทำให้ทัศนคติของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตามหลักฆราวาสธรรม ๔ แตกต่างกันได้แก่ อายุจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ส่วนปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการตำรวจมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ การศึกษา รายได้สถานภาพ และประสบการณ์ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ รายได้ไม่เพียงพอ การแทรกแซงในการพิจารณาความดีความชอบ และขาดอุปกรณ์ในการทำงานที่ทันสมัย

ดังนั้นผู้บังคับบัญชาควรเน้นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม โดยการนำหลักฆราวาสธรรม

๔ มาประยุกต์ใช้กับผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีจริยธรรม และเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการต่อไป

ส่วน อาจารย์รัตน์ เลิศไพบรุษ^{๑๑} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสภานิติธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะตามหลักสภานิติธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะหลักสภานิติธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ และมีข้อเสนอแนะในการนำหลักสภานิติธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีดังนี้ ๑) มีความเชื่อตรงต่อหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะ ๒) สร้างความสามัคคีกลมเกลียวให้เกิดขึ้นทั้งกับฝ่ายเจ้าหน้าที่และฝ่ายประชาชน เพื่อความเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมกันพัฒนาทั้ง ๓) ส่งเสริมข้อธรรมสาธารณะภาคี คือ การรู้จักเอื้อเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรมช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ๔) ส่งเสริมการมีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและสงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน

ซึ่งจากงานวิจัยจะเห็นได้ว่า หลัก ฆราวาสธรรม ๔ ซึ่งเป็น คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก และหลักสภานิติธรรม ๖ อันเป็นหลักธรรมในพุทธศาสนาที่มีกรกล่าวถึง การช่วย

เหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง และเป็นคุณธรรมที่ทำให้รู้จักการเอื้อเพื่อเอื้อแก่กันและกัน ทำให้เข้าใจคนอื่นมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติ เพื่อทำให้เกิดผลที่ดีแก่ชุมชนและเพื่อนร่วมงาน หลักธรรมทั้งสองเป็นหลักที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาลได้ เนื่องจากจะทำให้มีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ และมุ่งมั่นพิทักษ์รับใช้ประเทศชาติและประชาชนอย่างมีศักดิ์ศรี ด้วยความเสมอภาคเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคล สุภาพและช่วยเหลือเกื้อกูล ต้อนรับกระตือรือร้น เป็นมิตร เอาใจใส่ เอื้ออาทรและให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความเต็มใจ ยึดถือประโยชน์ร่วมกัน ทำงานร่วมกันด้วยหลักธรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของภารกิจ อันจะนำมาซึ่งความมั่นคงของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชน

ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๑๒} ฆราวาสธรรม ๔ อันได้แก่

๑. สัจจะ คือ ความจริง ดำรงมั่นอยู่ในสัจจะ ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริใจ พุดจริง ทำจริง เป็นเหตุนำมาซึ่งความเชื่อถือ หรือไว้วางใจได้

๒. ทมะ คือ ฝึกตน ปรับปรุงตน บังคับควบคุมตนเองได้รู้จักปรับตัว และแก้ไขปรับปรุงตน ให้เจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ รวมทั้งการยอมรับและแก้ไขสิ่งบกพร่องของตนด้วย

๓. ขันติ คือ อุดทน อดทนต่อความหนาว ร้อน หิว กระหาย ทนตรากตรำ ทนต่อความเจ็บใจ ทนข่มอารมณ์ของตนได้ ทนต่อความย่ำแย่ต่างๆ อดทนต่อ

อำนาจฝ่ายต่ำ อดทนต่อการทำกาารงาน

๔. จาคะ คือ เสียสละ เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล ช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์ สละความโกรธ ความเห็นแก่ตัว มีใจกว้างร่วมงานกับคนอื่นได้ สละอารมณ์ขุ่นมัวภายในจิตใจได้ซึ่ง ๔ ข้อนี้ไม่ใช่ธรรมของฆราวาสเพียงอย่างเดียว บรรพชิตผู้ออกบวชก็ควรถือปฏิบัติเช่นเดียวกัน เพราะใครที่มี สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ชีวิตก็จะเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว

ส่วนสาธณียธรรม ๖ (ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน) ประการ คือ

๑. เมตตากายกรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการร่วมชุมชน ด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่างๆ โดยเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพ นับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. เมตตาวาจากรรม พูดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนหรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓. เมตตามโนกรรม คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

๔. สาธารณโภคี ได้มาแบ่งกันกินใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

๕. สีสสามัญญตา ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

๖. ทิฏฐิสามัญญตา ปรึบความเห็นเข้ากันได้ คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วม

กัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน

บทสรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์หลักพุทธธรรม เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาล โดยการศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาล ได้อาศัยคือแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาล ของประจักษ์ เปี่ยมสมบูรณ์^๑ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ^๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^๓ และแนวทางในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารงาน หรือปฏิบัติงานของข้าราชการของ องค์กรธรรม บัณฑิต^๔ ญัตติกัตติแสนสุข^๕ นพดล บงกชกาญจน์^๕ และอารณรัตน์เลิศไผ่รอด^{๑๐} พบว่า หลักพุทธธรรมสามารถนำมาใช้พัฒนาการทำงาน หรือการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการได้จริง ดังที่เห็นจากผลการวิจัยต่างๆ ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาล จึงควรนำเอาหลักพุทธธรรม ไม่ว่าจะเป็น ฆราวาสธรรม ๔ หรือ สาธณียธรรม ๖ มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยนำมาบูรณาการเข้ากับการปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำ จะทำให้สามารถพัฒนาการทำงานของตำรวจ ส่งเสริมให้ประชาชนรักและไว้วางใจในการทำงานของตำรวจ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการทำงานร่วมกันภายในหน่วยงาน การร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นำมาซึ่งความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนและประเทศชาติสืบไปได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

๑. ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. **การบริหารงานตำรวจ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์ ; ๒๕๔๕.
๒. ภาณุศักดิ์ คำแพง. **แผนพัฒนาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุทรไพศาล; ๒๕๕๐.
๓. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. **บทบาทของตำรวจในการให้บริการแก่ประชาชน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ; ๒๕๕๓.
๔. ณรงค์ธรรม บัวทอง, พันตำรวจโท. **การพัฒนาตำรวจนครบาลตามหลักทวารวดีธรรม ๔: กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง**. [ปริญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต]. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; ๒๕๕๕.
๕. นพดล บงกชกาญจน์. **การปฏิบัติงานตามหลักสราณียธรรมของบุคลากรศูนย์ซ่อมอากาศยาน กองการบินทหารเรือ กองเรือยุทธการ**. [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต]. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; ๒๕๕๖.
๖. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **ธรรมนุญชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; ๒๕๔๗.
๗. สุภาคย์ อินทองคง. **การใช้หลักพุทธธรรมนำการวิจัยและพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สุขภาพองค์กรวม**. สงขลา : ศูนย์เรียนรู้ชุมชนภาคใต้ (ครช.); ๒๕๕๐.
๘. ปรีชา ช่างขวัญยืน. **มนุษย์กับศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; ๒๕๔๗.
๙. ณัฐศักดิ์ แสนสุข. **การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตามหลักทวารวดีธรรม ๔ : กรณีศึกษากองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**. [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต]. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; ๒๕๕๕.
๑๐. อารณรัตน์ เลิศไผ่รอด. **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์**. [ปริญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต]. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; ๒๕๕๕.

